լորդ կը համարիմ գրել, վասնզի լաւ էք անշուշտ թէ ինչպէս պատուով ընդունեցանք ի Վեհ. կայսերէն, Կորչաքով իշխանէն և միւս նախարարներէն... Հոս ամենայն ինչ առ այժմ յաջող դիրքի մէջ է։ Աղօթենք Աստուծոյ, որ խաղաղութիւնը հաստատուի և զեսպանաժողովը գումարուի, այն ատեն կը յուսանք որ Աստուծոյ այցելութիւնը զմեզ մխիթարէ, շնորհելով հայրենեաց մերոց երջանկաւէտ ապագայ...»։

(Շարայարելի) Հ. Ե. ՏԱՅԵՑԻ

ՊԱՏՄԱԿԱՆ

ՆԻՒԹԵՐ ՊՈՒԼԿԱՐԱՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Փ. ՊՈԼՍՈՅ Ս. ԳԷՈՐԳ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ ԳԻՐՔԵՐԸ ՁԵՌԱԳԻՐ ՅԻՇԱՏԱԿԱՐԱՆՆԵՐՈՎ

Ցանկս կազմած եմ 1917ին ընդհանուր պատերազմին ատեն երբ Պուլկարիոյ Փ. Պոլիս՝ այսինքն Ֆիլիպէ քաղաքը ապաստանած էի։

Թիւ 1. — (Եկեղեցական անօթ թիւ 85,270 կրամ կամ 97 տրամ արծաթ) Աւետարանիս արծաթապատ կողքը ունի հետեւեալ արձանագրութիւնը։ «Յշտակ է սուրբ աւետարանս Պետրոսի որդի տրացու օհաննէսի և կողակցին բրաբիոնին և որդւոյն տրցու մարտիրոսին սուրբ Գէորգայ թվին ՌՄԻ (1771)ին Յունի.»։ Բաւական աշխատուած բայց կոշտ փորագրութեամբ երկու կափարիչներ են որոնք կէսառկէս կը պարունակեն վերեւ արտագրեալ յիշատակարանը։ Ա. կողքը ունի աստղեր, Ս. Յովսէփ Յիսուսը գրկած. նոյն կողքին վրայ կան նաեւ Աստուած, սուրբ մը և արծիւ մը, Յովհաննու կարապետի գլխատուած մարմինը։ Իսկ Բ. կողքին վրայ չորս աւետարանիչները իրենց անուններով Յոհանէս, Մաթէոս, Մարկոս, Ղկաս, նաեւ հրեշտակներ, Յիսուս խաչեալ. իսկ սեւ խաչին վրայ կան ծանօթ Յ. Ն. Թ. Հ. գրերը, խաչին վերեւ կ'երեւի Աստուած։ Գրքին մէջ ուրիշ արձանագրութիւն չկայ։

Թիւ 2. — Նոր կտակարան տպ. Վենետիկ Անտոնի Պոռթոլի, 1766 մայիս 20, էջք 420. Թաւշապատ կողք՝ որուն վրայ հետքերը կ'երեւան Յիսուսի խաչելութեան և յարութեան քանդակներու ինչպէս նաեւ հրեշտակներ և անընթեռնլի յիշատակութիւն։

Թիւ 3. — Աւետարան կաշեկազմ արծաթ թիթեղ զարդերով զարդարուած։ Ներքին Ա. կողքը ունի. «Յիշատակէ սբ. աւետարանս ունճեան հռիփսիմէ դուստրի զոր էտի վայելուն սբ. Ստեփաննոս եկեղեցւոյ տր. մնասոյին 1803 յուլիս 22»։ Ս. Ստեփաննոս Փ. Պոլսոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյն աջակողմեան պահարանին կամ մատուռին տրուած անունն է։ Սոյն աւետարանին մէջ դարձեալ կայ. «Ի Ֆիլիպէ սբ. Գէորգայ եկեղեցւոյն յիշատակ է այս սբ. աւետարանս մանուկ աղայի փեսան պողոսին հանգուցեալ հօրըն յուխանէսիցի մնոյի. գէորգ ամիրային մնոյի. խչատուրին և հանայն ննջեցելոց հոգին»։

Թիւ 4. — Խորհրդատետր տպ. Կ. Պոլիս ի Նորակերտ տպարանի Գրիգոր դպրի Մարզուանցւոյ, թվին ՌՃԾԷ (1708)։ Գիրքս կը գտնուէր գէշ վիճակի մէջ։ Վերջի թերթին Բ. սիւնակին վերջը նօտրգիր գրուած է.

«Յիշատակ է խորհրդատետրս երեւանցի թումայ որդի տիրացու ալիքսանին այլ և օծեալ վէմս որ օծեցաւ ի կոստանդինուպոլիս պատրիարք սբ. կարապետոյ վանից աւետիք վարդապետի ձեռօքն յիշատակ մանաւորու ժողովրդեան թվին ՌՄԺԲ (1763)»։ — Իսկ վերջին ներքին կողքին վրայ... «Թվին 1210 (1761)ին յուլիսի օնին որ էս Սոֆիայի տր. մարտիրոս նորնճաս եկի մանագրիր ով եղբարք քահանայք խիստ պարտու կու մաղչէք իս մեղաւորս յիշիք և յիշեալ լինիչիք առաջի աստուծոյ»։

Թիւ 5. — Կարգ Թաղման կարգաւորաց Էջմիածին տպ. Գրիգորի Լուսաւորչի ՌՄԻԶ (1777) կաշեպատ տախտակ կազմով։ Ներքին կողք Ա էջ.

«Յիշատակ է սբ. գիրքս ընծայեալ ի շնորհաց Սբյ. Աթոռոյ Էջմիածնի գահակալին և ընդհանուր Սրգան. հայրապետի Տն. Տն. Ղուկասու ի վայելումն շօռօրեցի տր. Մանուէլ ընտիր քահանայի որ ի Ֆիլիպէ ի ՌՄԻԶ (1777) թվին յամսեան յունիս Գ.»։

Թիւ 6. — Գրքոյկ կոչեցեալ երգարան ՌՄԻԱ (1772) – Պետրոս Վրդ. Ղափանցւոյ ի տպ. Աս-